

Voorwoord

Voorwoord Themanummer To Hear or Not to Hear

December 2020

N.a.v. NVSST Symposium 1 maart 2019

Dit themanummer bestaat uit bijdragen van sprekers van het symposium 'To Hear or Not to Hear' dat in 2019 werd georganiseerd door de Nederlandse Vereniging voor Stem-, Spraak- en Taalpathologie (NVSST). Het doel van het symposium was om aan NVSST leden en belangstellenden recent onderzoek te presenteren over gehoorverlies, gehoorverbeterende maatregelen en de effecten daarvan op spraakverstaan en spraakproductie. De geselecteerde artikelen in dit themanummer zijn heel gevarieerd, van meer fundamenteel onderzoek naar de spraakontwikkeling van slechthorende baby's tot een persoonlijk verhaal over muziekbeleving na cochleaire implantatie.

Het persoonlijke verhaal van Joke Veltman, op het symposium geagendeerd als intermezzo, maakte veel indruk. Joke Veltman is pianiste Master of Music en initiatiefnemer-projectleider van de "Musi-CI training". Zij is op volwassen leeftijd doof geworden, heeft een cochleair implantaat gekregen en beschrijft vanuit eigen ervaring het aangrijpende proces van sterk progressief gehoorverlies en het revalidatietraject na CI, en de impact daarvan op haar muzikale ervaring en ontwikkeling. Met subsidie van ZonMw heeft Joke Veltman het project 'Voor Elkaar!' gestart, met voorlichting en training die tegemoet komt aan de wensen van CI-gebruikers én past binnen wat CI-teams kunnen bieden. De achtergronden van deze nieuwe aanpak met muziek als uitgangspunt worden besproken in dit themanummer.

Het dragen van een hoortoestel wordt niet altijd als prettig ervaren. De ervaringen van ouderen spreken boekdelen; velen dragen hun hoortoestel beslist niet de hele dag en klagen over te harde en blikerige geluiden. Katrien Kestens, Sofie Degeest en Hannah Keppler van de Universiteit Gent en Universitair Ziekenhuis Gent behandelen de vraag: Wat bepaalt de meerwaarde van een hoortoestel bij ouderen? De auteurs geven een systematische review van onderzoek naar en klinische ervaring op het gebied van de interacties tussen cognitie, hoortoestelvoordeel, luisterinspanning en auditief-cognitieve training. Daarbij ligt het accent op de vraag hoe deze balans verstoord kan raken door gehoorverlies en cognitieve ach-

teruitgang bij ouderen, en welke gehoorverbeterende maatregelen, training en eventuele compensaties het spraakverstaan kan verbeteren. De balans tussen bottom-up matchingsprocessen en top-down hypotheses genereren speelt een grote rol, evenals de consequenties voor de benodigde luisterinspanning.

We meten hooruitkomsten nog vaak in een ideale context, in een één-op-één situatie en geluidsarme ruimte van het audiologisch centrum. In het dagelijks leven communiceren of luisteren we echter meestal in een omgeving met omgevingslawaai. Margreet Langereis, Wouter Rijke en Anneke Vermeulen, die samenwerken vanuit Pento Audiologische Centra, Radboud UMC Nijmegen en Koninklijke Kentalis St Michielsgestel, beschrijven hoe recente technische ontwikkelingen op het gebied van cochleaire implantaten de spraakperceptiemogelijkheden in rust van ernstig slechthorende en dove kinderen aanzienlijk heeft verbeterd. In ongunstige luistersituaties zijn de hoormogelijkheden echter nog beperkt. De auteurs gaan dieper in op de gevolgen voor de ontwikkeling van woordenschat, en de complexere taalvaardigheden zoals morfo-syntaxis, vertelvaardigheden en verbaal redeneren. Zwakkere en instabiele fonologische representaties door verminderd spraakverstaan, lijken een belangrijke rol te spelen.

De gesproken taalontwikkeling begint met spraakperceptie en spraakproductie, het waarnemen van klanken in de moedertaal en het spreken van de eerste woordjes. Lizet Ketelaar, Bernadette Vermeij, Conja Adriaanse, Sanne Peet en Wiepke Koopmans van de NSDSK geven een diepgaande beschrijving van de klankontwikkeling van baby's met gehoorverlies. De klankontwikkeling van een groep van 28 kinderen met licht tot zeer ernstig perceptief gehoorverlies en van 31 kinderen zonder gehoorverlies werd gevolgd over een periode van 12 maanden (leeftijd van 6 tot 18 maanden). Uit de resultaten blijkt dat op groepsniveau kinderen met gehoorverlies in het eerste levensjaar al een achterstand laten zien in de klankontwikkeling ten opzichte van kinderen zonder gehoorverlies; tevens blijken er echter grote individuele verschillen in het verloop van de klankontwikkeling. De conclusie is dat meer onderzoek nodig is om verder vast te stellen welke factoren een rol spelen bij het risico op een achterblijvende klankontwikkeling.

De artikelen geven een mooie state-of-the-art samenvatting van onderzoek in het domein spraak-taal- en -gehoor in Nederland en Vlaanderen. We wensen u veel leesplezier.

Ben Maassen

Emeritus hoogleraar en klinisch neuropsycholoog, RUG

Ellen Gerrits

Voorzitter NVSST en Hoogleraar Logopediewetenschap UU